

FORSKNINGSCIRKLAR OM BARNES DELAKTIGHET INOM SOCIALTJÄNSTEN

– En nationell studie

Barns delaktighet

- SoL, Kap. 11 Handläggning av ärenden: 10 § ”När en åtgärd rör ett barn ska barnet få relevant information. Ett barn ska ges möjlighet att framföra sina åsikter i frågor som rör barnet.”
- Artikel 12 Barnkonventionen: ”Varje barn har rätt att uttrycka sin mening och höras i alla frågor som rör barnet. Barnets åsikt ska beaktas i förhållande till barnets ålder och mognad.”
- BBIC, Barnets Behov i Centrum, ett arbetssätt som syftar till att: ”stärka barns delaktighet och inflytande” (Socialstyrelsen).

Alla beslut som tas i ärenden som berör ett barn påverkar barnet.

Ulla Beijer

Trots lagar och goda intentioner: inte alltid att barn är delaktiga i ärenden som berör dem

Hinder:

- Tidsbrist:
 - att samtala med barnet
 - att reflektera över barns delaktighet
- Omedvetenhet eller viss okunskap om barns rätt att vara delaktiga

FORSKNINGSCIRKLAR

En modell som ger utrymme för socialarbetare att granska, reflektera och utveckla det egna arbetet gällande barns delaktighet i ärenden som rör dem

Bakgrund

- Under åren 2011-2013 genomfördes forskningscirklar i 37 kommuner, i sju FoU-regioner. Redovisats i: *Barnen vill – vågar vi* (ABH) – *ingen* utvärdering/bas- och slutmätning genomfördes (ev. effekter av cirkelarbetet)
- Våren 2015 startade FoU i Sörmland (FoUiS) forskningscirklar för socialarbetare om barns delaktighet i den sociala barnvården + **utvärdering** av cirklarna

Syftet med utvärderingen

Att undersöka om forskningscirklar bidrar till ökad kompetens/kunskap bland socialsekreterare och till strukturella förändringar i kommuner som har deltagare i cirklarna - när det gäller barns och ungdomars delaktighet inom den sociala barn- och ungdomsvården

Fler intresserade hakade på:

Förutom FoU i Sörmland (deltagare från 6 av länets kommuner) så ingår i forskningscirkelnätverket:

- Skåne (deltagare från 5 kommuner/stads-delar)
- Östergötlands län (deltagare från 6 kommuner)
- FoU Nordost i Stockholms län (deltagare från 2 kommun)

Allmänna Barnhuset stöttar projektet

Utvärderingsmodell

Individuell nivå:

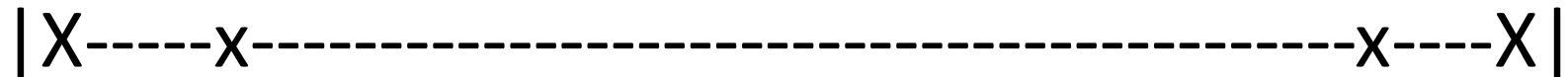
enkäter till deltagarna

Strukturell nivå:

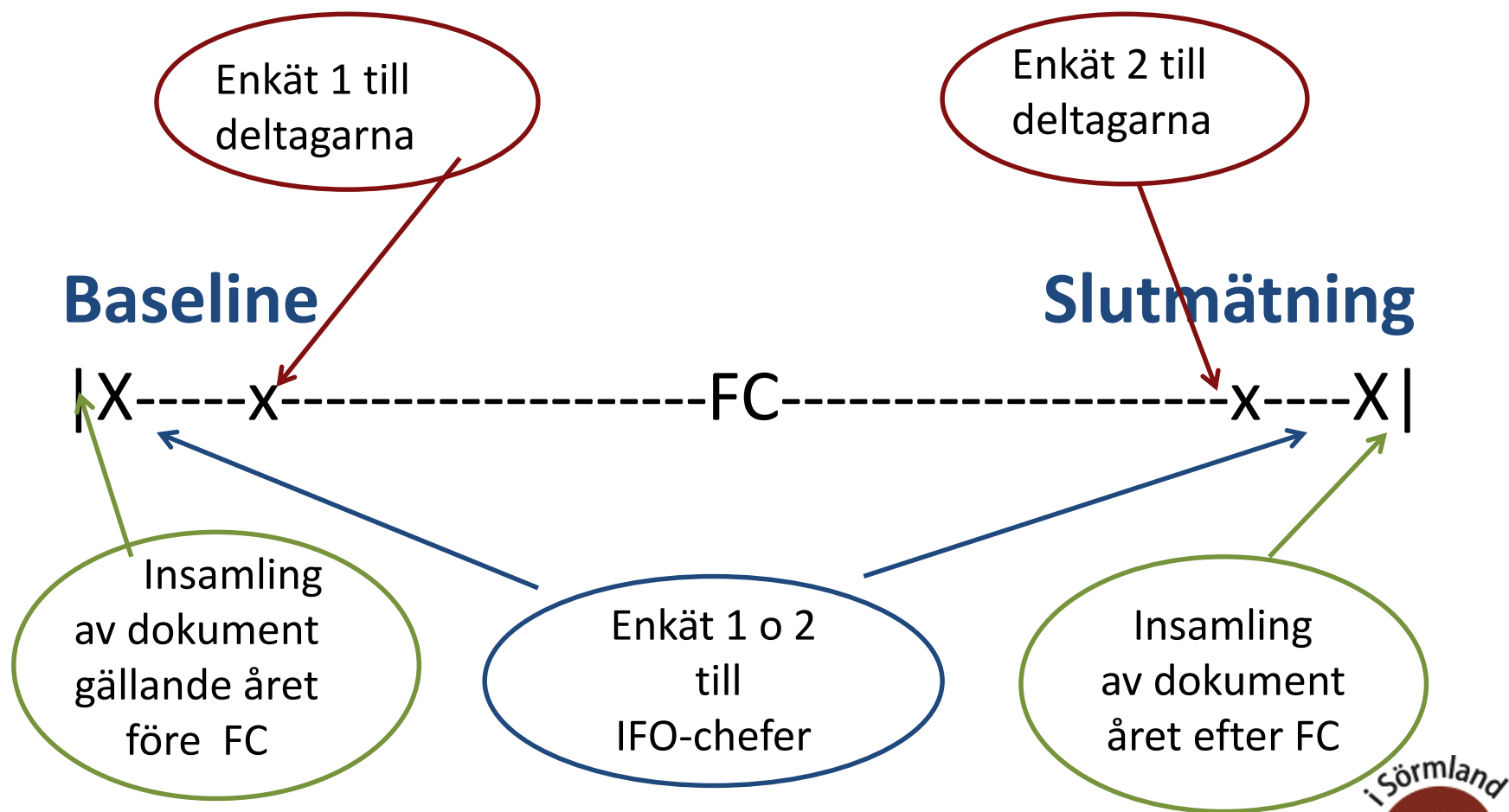
- enkäter till IFO-chefer
- dokumentgranskning (verksamhetsberättelse/-plan, styrdokument, riktlinjer)

Baseline

Slutmätning

Utvärderingsmodell

Vad gör man i en forskningscirkel?

T.ex.

- Går igenom något om vad forskningen säger om barns delaktighet.
- Reflekterar över begreppen "delaktighet", "barns perspektiv", "barnperspektiv", "barnrättsperspektiv"
- Begrundar och anknyter till Harry Shiers (2001) teori om vägar till delaktighet, "Pathway to participation".
- Reflekterar kring det egna arbetssättet och arbetsplatsens praxis när det gäller barns möjligheter till delaktighet.
- Granskar egna barnavårdsutredningar utifrån delaktighet, barns perspektiv och barnrättsperspektivet.
- Lyssnar till barnen genom att intervjua barn och ungdomar som har/har haft erfarenhet av insatser från socialtjänsten.

Barn och ungas väg till delaktighet (Shier 2001)

	Öppningar	Möjligheter	Skyldigheter
5. Barn delar makt och ansvar över beslutsfattande	Är du som vuxen beredd att dela inflytande och ansvar med barn	Finns det ett förfarande som möjliggör för barn och vuxna att dela inflytande och ansvar över beslut?	Är det ett policykrav att barn och vuxna delar inflytande och ansvar över beslut?
4. Barn involveras i beslutsfattande processer	Är du beredd att låta barn delta i dina beslutsfattande processer?	Finns det ett förfarande som möjliggör för barn att delta i beslutsfattande processer?	Är det ett policykrav att barn ska vara involverade i beslutsfattande processer?
3. Barns åsikter och synpunkter beaktas	Är du beredd att beakta barns åsikter och synpunkter?	Möjliggör den beslutsfattande processen att barns åsikter och synpunkter beaktas?	Är det ett policykrav att barns åsikter och synpunkter ska vägas in i beslutsfattande?
2. Barn får stöd i att uttrycka sina åsikter och synpunkter	Är du beredd att stödja barn att uttrycka sina åsikter och synpunkter?	Har du tillgång till olika aktiviteter och metoder som stödjer barn att uttrycka åsikter och synpunkter?	Är det ett policykrav att barn ska ges stöd i att uttrycka sina åsikter och sina synpunkter?
1. Barn blir lyssnade till	Är du beredd att lyssna på barn?	Arbetar du på ett sätt som möjliggör att barn blir lyssnade till?	Är det ett policykrav att barn ska bli lyssnade till?

Ulla Beijer

Vad gör man i en forskningscirkel?

T.ex.

- Går igenom något om vad forskningen säger om barns delaktighet.
- Reflekterar över begreppen "delaktighet", "barns perspektiv", "barnperspektiv", "barnrättsperspektiv"
- Begrundar och anknyter till Harry Shiers (2001) teori om vägar till delaktighet, "Pathway to participation".
- ***Reflekterar kring det egna arbetssättet och arbetsplatsens praxis när det gäller barns möjligheter till delaktighet.***
- Granskar egna barnavårdsutredningar utifrån delaktighet, barns perspektiv och barnrättsperspektivet.
- Lyssnar till barnen genom att intervjua barn och ungdomar som har/har haft erfarenhet av insatser från socialtjänsten.

Barns delaktighet i kommunerna

	Kommun 1	Kommun 2	Kommun 3	Kommun 4	Kommun 5
HUR OFTA TRÄFFA BARN I UTREDNING?	Ambition: att träffa barnen minst 1 gång	Träffa barnen minst 1 gång, ensam eller med föräldrarna	Ambitionen: Träffa barnen 3 gr ensamma eller med föräldrar.	Ambitionen: Träffa barnet minst 1 gång själva. Gärna hembesök.	Ambition: att träffa barnen minst 1 gång
KVALITETS-SÄKRING/UPP-FÖLJNING	Ingen riktad just till barn och ungdomar.	Ingen riktad till barn o ungdomar	Ingen riktad till barn o ungdomar	Ingen riktad till barn o ungdomar	Inget just nu – Jobbar på det
MILJÖ/BESÖKS-RUM	Något förbättrat samtals- o besöksrum. Leksaker tillkommit.	Har inga särskilda besöksrum för barn.	Har särskilda o fina barn-samtalsrum. Inreda lite "flickigt"	Har pimpat soc. Gjort barnrum, för barn- och familjesamtal.	Inget särskilt. Lite leksaker
VILJA	Finns en vilja att barn får synas.	Behöver tala mer om barn-samtal. Arbets-belastn hindrar	Ambition att barnen ska synas i verksamheten	Engagerade barnhandlägg – får kred för det	Finns en vilja, men mycket tid går åt till adm.
HJÄLPMEDEL FÖR ATT NÅ BARNEN	Har möjligheter (fika-kort) för att fika m barnen. Använder: Nallekort, dockor, taping.	Triangeln i pappersform används o som läggs i journalen.	-	Triangeln i pappersform används, läggs i journalen Använder: Nallekort.	Fika-kort (men krånglig adm, så många undviker) Nallekort, taping

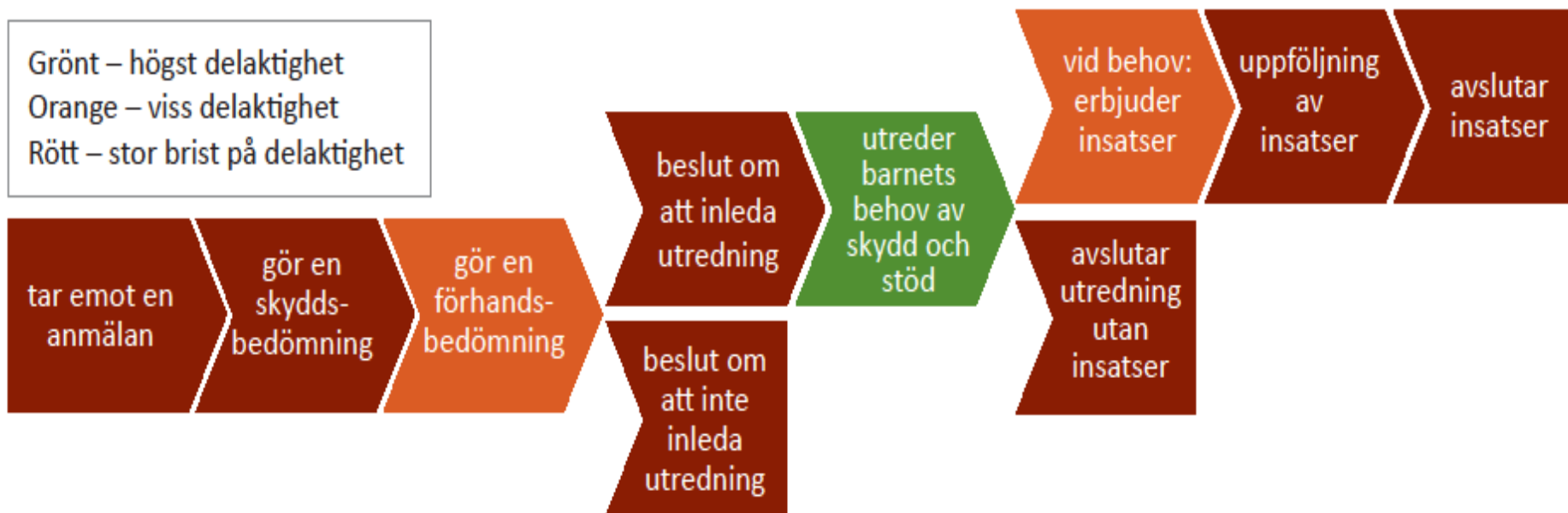
Vad gör man i en forskningscirkel?

T.ex.

- Går igenom något om vad forskningen säger om barns delaktighet.
- Reflekterar över begreppen "delaktighet", "barns perspektiv", "barnperspektiv", "barnrättsperspektiv"
- Begrundar och anknyter till Harry Shiers (2001) teori om vägar till delaktighet, "Pathway to participation".
- Reflekterar kring det egna arbetssättet och arbetsplatsens praxis när det gäller barns möjligheter till delaktighet.
- ***Granskar egna barnavårdsutredningar utifrån delaktighet, barns perspektiv och barnrättsperspektivet.***
- Lyssnar till barnen genom att intervjua barn och ungdomar som har/har haft erfarenhet av insatser från socialtjänsten.

Var i (utrednings) processen ser vi att barnet har varit delaktigt?

Grönt – högst delaktighet
Orange – viss delaktighet
Rött – stor brist på delaktighet

Vad gör man i en forskningscirkel?

T.ex.

- Går igenom något om vad forskningen säger om barns delaktighet.
- Reflekterar över begreppen "delaktighet", "barns perspektiv", "barnperspektiv", "barnrättsperspektiv"
- Begrundar och anknyter till Harry Shiers (2001) teori om vägar till delaktighet, "Pathway to participation".
- Reflekterar kring det egna arbetssättet och arbetsplatsens praxis när det gäller barns möjligheter till delaktighet.
- Granskar egna barnavårdsutredningar utifrån delaktighet, barns perspektiv och barnrättsperspektivet.
- Lyssnar till barnen genom att **intervjua barn och ungdomar** som har/har haft erfarenhet av insatser från socialtjänsten.

Barns röster

”Man kan fråga ”Hur mår du?” ”Vad har du gjort idag?” Vad var det , vad var det jag tänkte säga, jag vill inte ljuga, man kan till och med fråga ” Har du något favoritgosedjur?”, sen så kan man börja på med de där lilla svåra frågorna, kanske ”Jaha, hur, vet du, hur mår mamma tror du kanske?” ”Jaha, hjälper du till hemma?” så här, sen, *sen* så kan man komma till ”Jaha, så du trivs här”, för då har man frågat barnen jättemånga frågor, som, det blir liksom, då blir det verkligen en stor, då får ni svar, inom sin tid. Men i stället för att fråga snabbt, så kan ni ta det långsamt med barnen, och långsamt betyder att det blir bra.”

Några exempel på deltagarnas förväntningar av cirkelarbetet:

- ”Få nya infallsvinklar och perspektiv. Kunna reflektera över teori och praktik tillsammans.”
- ”Möjlighet att utvecklas i min yrkesroll.”
- ”Få mer kunskap, utbyta idéer och kunskaper, att det ska stärka barns rättigheter om barns röst. Att kunna ha bättre samtal med barn.”
- ”Ökad medvetenhet, nya synsätt och infallsvinklar som kan bidra till att verksamheten kan förbättras inom området barns delaktighet.”

Forts. Några exempel på deltagarnas förväntningar av cirkelarbetet

- ”Att reflektera - hinner ej det i det dagliga arbetet.”
- ”... få stöd i vårt dagliga arbete. ... utveckling som socionom i det professionella arbetet med barn.”
- ”Hitta ett arbetssätt där barn blir mer delaktiga

PRELIMINÄRA RESULTAT

Ulla Beijer

Drygt 100 deltagare

Cirka 90-tal deltagare besvarade enkäterna:

- Medelålder: 39 år (23-65 år)
- Arbetat i den sociala barnvården i genomsnitt: 9 år (i 0-35 år), 40 % hade arbetat 0-3 år
- Antal ärenden i genomsnitt: 21 (1-50 st)

Enkät 1 - Basmätning

Svar på frågan: ”Har man på din arbetsplats rutiner/handlingsplan för barn och ungdomars delaktighet i ärenden som rör dem?”

- Ja: 36 %
- Nej: 21 %
- Vet ej: 43 %

Enkät 1 - Basmätning

Svar på frågan: "Har man på din arbetsplats rutiner/handlingsplan för barn och ungdomars delaktighet i ärenden som rör dem?"

- Ja: 36 %
- Nej: 21 %
- Vet ej: 43 %

”Har man på din arbetsplats rutiner/handlingsplan för barn och ungdomars delaktighet i ärenden som rör dem?”

ENKÄT 1

- Ja: 36 %
- Nej: 21 %
- Vet ej: 43 %

ENKÄT 2

- Ja: 51 %
- Nej: 31 %
- Vet ej: 18 %

”Har man på din arbetsplats rutiner/handlingsplan för barn och ungdomars delaktighet i ärenden som rör dem?”

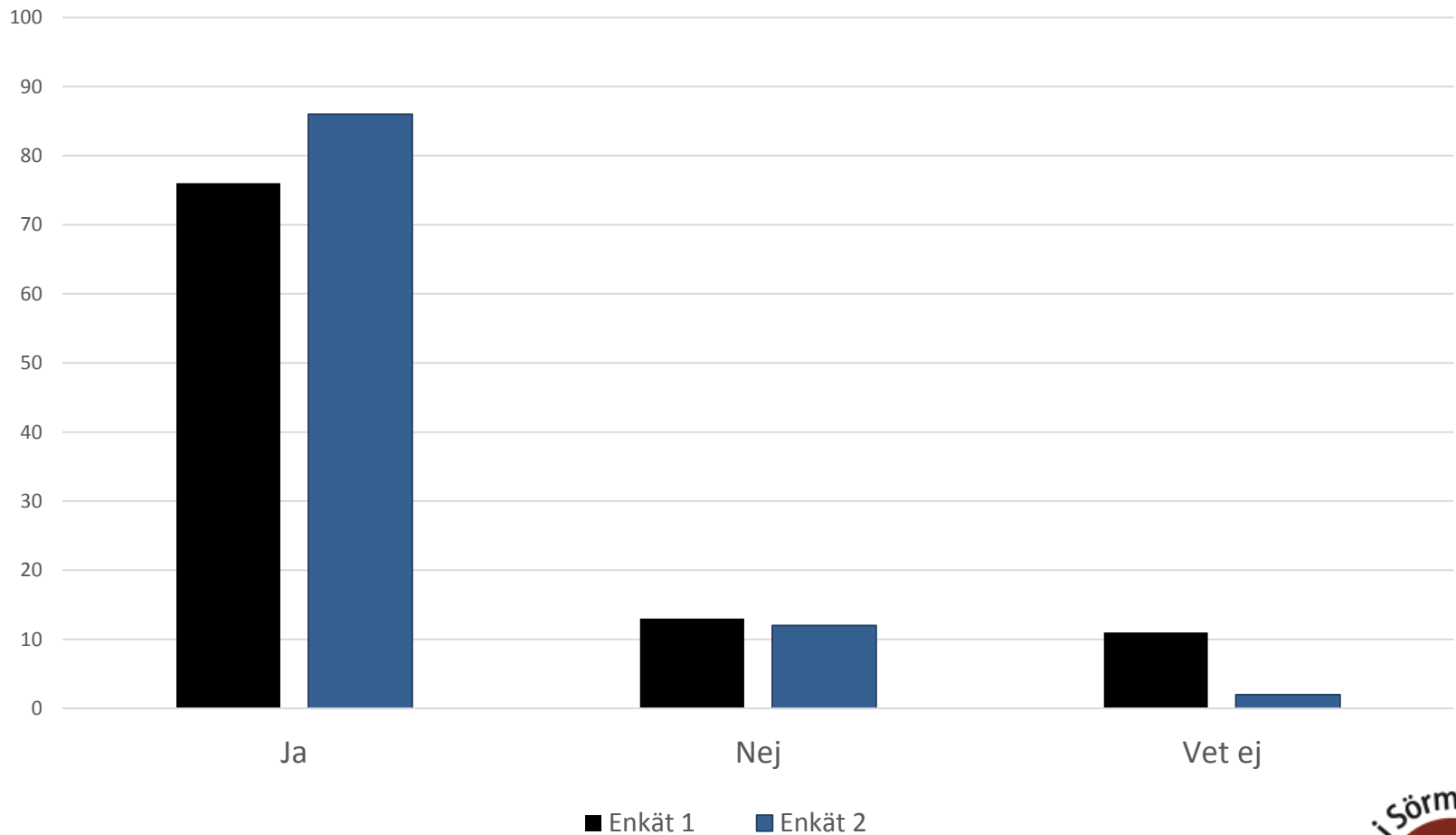
ENKÄT 1

- Ja: 36 %
- Nej: 21 %
- Vet ej: 43 %

ENKÄT 2

- Ja: 51 %
- Nej: 31 %
- Vet ej: 18 %

”Finns det omständigheter/faktorer i din verksamhet som försvårar mötet med barn och ungdomar?” (%)

Ulla Beijer

En omständighet/faktor som hindrar

Tidsbrist - granskning av orden "tidsbrist", "tidspress", "ont om tid", "arbetspress" i de öppna svaren:

- 2/3 (66%) av deltagarna

Andra faktorer som deltagarna menar försvårar barns delaktighet

- Vuxnas röst och behov överskuggar barnets behov och rätt
- Ingen ändamålsenlig miljö/inga ändamålsenliga lokaler
- Osäkerhet hos nya och unga socialsekreterare
- Föräldrarna kan hindra

Ökad kunskap?

Tycker du att deltagandet i forskningscirkelarna har ökat din kunskap om barns och ungdomars delaktighet inom Socialtjänsten?

- Ja: 97 %

”Nej”: ”Men har bidragit till en ökad medvetenhet och engagemang, även om jag tror mig haft kunskapen även tidigare.”

Tycker du att du har haft någon praktisk nytta i ditt arbete av deltagandet i forskningscirkelarna?

Ja: 90 %

”Nej”: ”Tyvärr inte ännu. Hoppas kunna framföra det ... för att påverka det praktiska arbetet på kontoret.”

”Diskussionerna som hela tiden pågått... har väckt många tankar hos mig kring olika förbättringsområden.”

Några kommentarer vad FC gett

- ”Det har fått mig att belysa barns delaktighet på ett helt nytt sätt. Jag tycker detta är mycket viktigt nu!”
- ”Det har gjort mig mer uppmärksam på stora utvecklingsområden som vi har inom socialtjänsten. Vi behöver bli mycket bättre på att lyssna till barnets önskningar, behov och krav.”
- ”Viktigt med tiden att reflektera vad delaktighet egentligen är och att barns upplevelse kan skilja sig från handläggarens.”

Forts. Några kommentarer vad FC gett

- ”Ja, det har givit mig mer än jag trodde. Det har varit en bra grupp och jag hade inte funderat på processens betydelse innan.”
- ”Jobbar mycket mer aktivt att involvera barnen i alla led under utredningsprocessen, men även överlämning till insatser och uppföljningar. Försäkrar mig hela tiden om att barnet har förstått allt som händer och sägs.”
- ”Ökad kunskap eller snarare en ökad medvetenhet , fokus på och förståelse för vikten av barns delaktighet.”

Strukturella förändringar?

Nej: Ofullständig baseline och uppföljning i de olika länen

En preliminär tendens (under analys) att:
Praktiska förändringar/förbättringar har skett vad gäller barns delaktighet på arbetsplatser där flera socialarbetare deltagit i forskningscirkel

Behövs forskningscirklar om barns delaktighet?

Ja!

En rapport klar i oktober

Rapportförfattare:

Ulla Beijer (Sörmland)

Kicki Lööf (Skåne)

Nicolina Fransson (Skåne)

Pia Käcker (Östergötland)

Sanna Hammar (Östergötland)

Christina Söderberg (Östergötland)

Lotta Berg Eklundh (Nordöstra Stockholm)

TACK för att ni lyssnat!

Har ni frågor får ni gärna höra av er till:

ulla.beijer@ki.se

Mobil: 0709-82 89 45